

POWIAT SZCZYCIĘŃSKI
społeczeństwo

s p o t e c z e n s t w o

Freie
Bäckerinnung
Ortelsburg

Ortelsburger Roggenbrot
Macht Wangen rot

Powiat Szczycieński – społeczeństwo

Lankreis Szczytno – Einwohner

The District of Szczytno – the society

Ludność mieszkająca na terenie powiatu szczycieńskiego, pomimo dużego, etnicznego rozwarczenia, stanowi dziś w miarę jednolite i zintegrowane społeczeństwo. Jej struktura ukształtowała się po roku 1945 i miała zasadniczy wpływ na jej dzisiejszy wygląd.

W wyniku konferencji jałtańskiej (4-11 lutego 1945 r.) przywódcy Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Związku Radzieckiego zdecydowali o nowym ładzie w Europie po II wojnie światowej, w tym o transferze ludności między państwami. Jego efektem było wysiedlenie Niemców z terenów Warmii i Mazur.

Die Bürger, die auf dem Gebiet von Landkreis Szczytno wohnen, bilden heute, trotz großer, ethnischer Schichtung, eine einheitliche und integrierte Gesellschaft. Ihre Struktur formte sich nach dem Jahr 1945 und hatte einen entscheidenden Einfluss auf ihre heutige Gestalt.

Als Folge der Konferenz von Jalta (4. – 11. Februar 1945) haben die Führer von den Vereinigten Staaten, Großbritannien und der Sowjetunion die Entscheidung über neue Ordnung in Europa nach dem 2. Weltkrieg, dabei auch über die Bevölkerungsverschiebung zwischen den Staaten, getroffen. Diese Ordnung hatte die Aussiedlung der Deutschen aus dem Gebiet von Ermland-Masuren zur Folge.

Despite the huge ethnical diversity, the population, which inhabits the District of Szczytno, nowadays constitutes a quite uniform as well as an integrated society. Its structure has been shaped after the year of 1945 and had the essential influence upon its contemporary picture.

During the Conference of Yalta (4th – 11th February 1945), the leaders of the United States, the Great Britain and the Soviet Union decided about the new order in Europe after World War II. Their decision, which also touched upon the issue of the population transfer amongst the affected countries, resulted in the displacement of Germans from the region of Warmia and Masuria.

*Obsthändlerinnen
in Orlensburg (Ostpreussen)*

Bezpośrednio po wkroczeniu Armii Czerwonej na tereny byłych Prus Wschodnich podstawową grupę stanowiła ludność autochtoniczna – Niemcy i Mazurzy, mówiący po polsku. Wielu z nich, pomimo działań wojennych, nie opuściło swoich domów. Po przekazaniu administracji władzom polskim tak miasto, jak i powiat zaczęły się szybko zaludniać. Powracająca wysiedlona ludność rodzima, położenie zaś na pograniczu z Polską sprawiło, że wcześniej niż do innych powiatów zaczęli napływać osadnicy.

Direkt nach dem Eintritt der Roten Armee aufs Gebiet vom ehemaligen Ostpreußen bildete das autochthonische Volk – die Deutschen und Masuren, die Polnisch gesprochen haben, die grundsätzliche Einwohnergruppe. Viele von ihnen, trotz kriegerischer Handlungen, haben ihre Häuser nicht verlassen. Nachdem die Verwaltung der polnischen Behörde übergeben worden ist, fingen sowohl die Stadt, als auch der Landkreis an, sich schnell zu bevölkern. Die ausgesiedelte einheimische Bevölkerung kam zurück, und die Lage an der Grenze zu Polen verursachte, dass die Ansiedler früher als in andere Regionen einflossen.

Immediately after the Red Army entered the lands of the former Eastern Prussia, the basic group of inhabitants was constituted by the autochthonic population, such as polish speaking Germans and Masurians. Despite the omnipresent hostility, many of them had not left their homes. Upon handing over of the authority onto the Polish hands, both the city and the district began to fill with people. The displaced population was returning. Moreover, the location of the land, i.e. on the Polish border resulted in the earlier stream of settlers pouring in, in comparison with other locations.

Pierwsi przybyli Kurpie (głównie na wieś, tylko rzemieślnicy do miasta), niewielu mieszkańców Warszawy, których po upadku powstania w stolicy los rozsiały po całej Polsce, oraz Mazowszanie. W połowie czerwca 1945 roku w pierwszym zorganizowanym transporcie repatriantów ze wschodnich terenów byłej II Rzeczypospolitej przyjechali Polacy z Wołynia. Jesienią tego roku zaczęły napływać transporty z Wileńszczyzny. W roku 1947, w ramach akcji „Wiśla,” powiat szczycieński powiększył się o ludność ukraińską (170 rodzin) wysiedloną z terenów Polski południowo-wschodniej.

Trudne było początkowe współżycie tylu różnych grup ludzkich. Wzajemne nieporozumienia, wrogość i ostre antagonizmy były na porządku dziennym. Potrzeba było ponad pół wieku, aby to, co kiedyś dzieliło mieszkańców, odeszło w zapomnienie. Dziś taka różnorodność kulturowa staje się czynnikiem integrującym. Przenikają się tradycja i zwyczaje.

*„Kurpie to lud,
którego przeszłość
nie może zaginać”*

W. Czajewski

POWIAT
SZCZYCIĘŃSKI

Zuerst kamen die Kurpien (vor allem aufs Dorf, in die Stadt nur die Handwerker), einige Einwohner aus Warschau, die nach dem Fall des Aufstandes in der Hauptstadt vom Schicksaal in ganz Polen geworfen wurden, sowie die Masowier. Hälften Juni 1945 kamen die Polen aus Wolhynien (Wołyń) mit dem ersten organisierten Transport der Repatrianten aus den östlichen Gebieten der ehemaligen 2. Republik Polens. Im Herbst dieses Jahres begannen die Transporte aus dem Gebiet von Vilnius (Wilno). Im Jahre 1947, im Rahmen der „Aktion Weichsel“, vergrößerte sich der Landkreis Szczytno um die Bevölkerung aus der Ukraine (170 Familien), die aus den südöstlichen Gebieten Polens ausgesiedelt wurde.

Am Anfang fiel es diesen Menschen schwer, zusammen zu leben. Gemeinsame Missverständnisse, Feindlichkeit und scharfer Antagonismus standen auf der Tagesordnung. Man brauchte mehr als ein halbes Jahrhundert, damit das, was früher zum Streitigkeitsgrund war, in Vergessenheit geriet. Heute führt solche kulturelle Vielseitigkeit zum Integrierungsfaktor. Die Traditionen und Sitten durchmischen sich.

The people of Kurpie came first (who headed mainly for rural areas, only craftsmen chose cities), the Masovian and a few citizens of Warsaw, who after the fall of the 1944 capital uprising dispersed throughout the whole Poland, followed in the middle of June 1945, with the relocated Poles from the District of Wołyń. They came as the first organized transport of repatriates from the former Eastern territories of Poland, which constituted the part of the Second Republic of Poland, i.e. the pre World War II Polish state. The autumn of 1945 also witnessed transports from the region of Vilnius. In 1947, as part of the framework of action entitled "Vistula", the District of Szczytno was extended with the Ukrainian population (170 families), removed from the areas of the South-Eastern Poland.

Initially, the co-existence of so many different social groups was a difficult process. Mutual misunderstandings, hostility and fierce antagonisms constituted the everyday reality. Not earlier than half a century later the once divided citizens finally assimilated and settled down amongst each other. Today such a cultural diversity constitutes the factor of integration, since the traditions and habits have penetrated each other.

Obecnie powiat szczycieński zamieszkuje ponad 70 tysięcy mieszkańców. Na 1 km² przypada ich 36. Współczynnik urbanizacji (stosunek ludności mieszkającej w miastach do ogółu mieszkańców) wynosi 41% i jest zaliczany do średniej krajowej. Pod względem wyznaniowym powiat szczycieński nie jest jednolity. Przed wojną przeaważali tu chrześcijanie wyznania ewangelicko-augsburskiego. Dziś obok najliczniej reprezentowanego Kościoła katolickiego w powiecie szczycieńskim żyją wierni Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego, Kościoła Chrześcijan Baptystów i Kościoła Zielonoświątkowego. Wyznania te, na gruncie ekuumenii, przez systematyczną współpracę zbliżają się do siebie. Wspólne nabożeństwa, udział w uroczystościach patriotycznych i państwowych są tutaj zjawiskiem normalnym.

Nowadays, the District of Szczytno is inhabited by more than 70 thousand citizens, which constitutes 36 inhabitants per 1 km². The rate of the urbanization process (the relation of the population inhabiting cities to the whole population of the District) amounts to 41% and is considered to be on the national average. As far as the issue of religion is concerned, the District of Szczytno is not uniform. Before World War II, Protestants constituted the majority of the inhabitants. Today, next to the most commonly represented Catholic Church, one may meet Seventh-day Adventists, Baptists and the believers of the Pentecostal Church. When applying ecumenical basis, the aforementioned faiths and beliefs, within the region, are close to each other thanks to systematic co-operation. Common services, co-participation in patriotic and national events constitute a normal phenomenon here.

Jetzt wohnen im Landkreis Szczytno über 70 Tsd. Einwohner. Pro 1 km² entfallen 36 Bürger. Der Urbanisierungsfaktor (das Verhältnis zwischen den Menschen, die in den Städten wohnen zu allen Einwohnern) beträgt 41% und wird dem Landesdurchschnitt ähnlich. Wenn es um die Konfession geht, ist der Landkreis Szczytno nicht einheitlich. Vor dem Krieg gab es hier mehr Christen des Evangelisch-Augsburgischen Bekenntnisses. Heute leben neben den überwiegenden Gläubigern der Katholischen Kirche im Landkreis Szczytno auch die Gläubigen der Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten, der Baptisten-Kirche und der Pfingstgemeinde. Diese Bekenntnisse kommen ökumenisch durch systematische Zusammenarbeit immer näher. Gemeinsame Gottesdienste, Teilnahme an patriotischen und politischen Veranstaltungen sind hier kein Wunder.

Położenie powiatu szczycieńskiego na pograniczu dawnych ziem polskich (dzisiejsze województwo mazowieckie) powoduje naturalne przenikanie wpływu tradycji i zwyczajów tych regionów na tereny Warmii i Mazur. Stało się to w wyniku opuszczenia tych ziem po roku 1945 przez mieszkańców tu kiedyś rdzoną ludność – Niemców Mazurów.

Głównym koordynatorem życia kulturalnego w powiecie szczycieńskim są Starostwo Powiatowe w Szczytnie, gminy powiatu oraz ośrodki kultury. W ścisłej współpracy ze stowarzyszeniami, towarzystwami, instytucjami i organizacjami społecznymi jest realizowany bogaty program kulturalny, integrujący społeczność powiatu. Wydarzenia kulturalne mają przed wszystkim za zadanie zachowanie kultury ludowej, bogatej tradycji oraz przekazywanie jej następnym pokoleniom.

Die Lage von Szczytno an der Grenze zu den ehemaligen polnischen Gebieten (heutige Masowien) verursacht natürliches Eindringen der Einflüsse von Tradition und Sitten dieser Regionen in die Gebiete von Ermland und Masuren. Das passierte infolge dessen, dass die Stammbewölkerung, die hier damals gewohnt hat, diese Gebiete nach 1945 verlassen hat.

Die Hauptkoordinatoren des kulturellen Lebens im Landkreis Szczytno sind die Bezirksregierung in Szczytno, die Bezirksgemeinden und Kulturzentren. In enger Zusammenarbeit mit Vereinen, Instituten und Organisationen wird ein reiches kulturelles Programm realisiert, das die hiesige Bevölkerung integriert. Die kulturellen Ereignisse haben vor allem die Aufgabe, die Volkskultur und reiche Tradition zu behalten und sie den nächsten Generationen weiterzugeben.

The location of the District of Szczytno, i.e. on the border of the former Polish lands (the contemporary Masovian voivodship) contributes to the fact that the influences of tradition and habits, of the aforementioned region, in a natural way also contributes to the area of Warmia and Masuria. It resulted from the fact that these lands were after the year of 1945 vacated by the indigenous population, which once inhabited the region, namely the German and the Masurian.

The District Office of the city and the district of Szczytno, its communes as well as all cultural centres, constitute the main coordinating entities of the cultural life within the aforementioned district. An interesting culture oriented program, aimed at the integration of the society is being currently executed thanks to the co-operation with various associations, companies, institutions as well as social organizations. The organised cultural events, first and foremost aim at the preservation of the folk culture, rich tradition as well as at the descend of the above onto the following generations.

Na terenie powiatu szczycińskiego na wysokim poziomie funkcjonuje sieć placówek przedszkolnych, szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego, średniego i wyższego. Nowoczesna baza szkolnictwa zawodowego, dostosowana do standardów unijnych, sprawia, że co roku młodzież zdobywa zawód w wielu specjalnościach z dziedziny usług i produkcji, zasilając różne gałęzie gospodarki narodowej. Licea ogólnokształcące o profilu ogólnym oraz specjalistycznym przygotowują do dalszej nauki na wyższych uczelniach.

Auf dem Gebiet von Szczytno funktioniert das Netzwerk von Kindergärten, Grundschulen, Gymnasien, Ober- und Hochschulen ausgezeichnet. Moderne Basis für die den EU-Standards angepassten Berufsschulung, verursacht, dass die Jugendlichen jedes Jahr den Beruf in vielen Fächern aus dem Bereich von Dienstleistungen und Herstellung gewinnen und verschiedene Wirtschaftszweigen des Landes versorgen. Allgemeinbildende Schulen mit bestimmten Fachrichtungen bereiten auf weitere Bildung an den Hochschulen vor.

The District of Szczytno houses the network of institutions such as: kindergartens, primary schools, grammar schools, secondary schools as well as colleges and universities. The modern educational system, adjusted to requirements stipulated by the European Union standards, provides the opportunity for the youth to obtain profession in many specialties, ranging from services and manufacturing, thus supplementing the diversity of the branches of the national economy. High schools of general and specialist profile prepare young people prior the undertaking of further education at the university level.

Miasto Szczytno ma również status ośrodka akademickiego. W październiku 2008 roku Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie uruchomił Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Szczytnie, gdzie jednostką realizującą zajęcia jest Wydział Humanistyczny Uniwersytetu. Na kierunku filologicznym kształca się przyszli angiści i germaniści. Drugim kierunkiem jest pedagogika o specjalności edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna. Kierunek ten działa w ramach Wydziału Nauk Społecznych i Sztuki.

Warto podkreślić, że w Szczytnie znajduje się jedyna w Polsce uczelnia kształcąca przyszłych oficerów Policji. Dla innych służb państwowych, odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny, są tu organizowane różne formy doskonalenia zawodowego. Obecnie w Wyższej Szkole Policji studują także osoby cywilne na kierunkach administracja oraz bezpieczeństwo wewnętrzne.

Ze Szczytnem jest związana osoba Krzysztofa Klenczona, który spędził tu dzieciństwo. Wybitny polski muzyk i kompozytor, gitarzysta i wokalista lat 60. i 70. XX wieku, członek zespołów „Niebiesko-Czarni”, „Czerwone Gitary”, założyciel grupy „Trzy Korony” mieszkał w domu przy ul. 3 Maja 8, o czym informuje pamiątkowa tablica umieszczona na ścianie budynku. Ciało zmarłego tragicznie w USA w roku 1971 artysty spoczęło na szczytelskim cmentarzu w 1981 roku.

Die Stadt Szczytno besitzt auch einen Status des Akademischen Zentrums. Im Oktober 2008 hat die Universität Ermland-Masuren in Olsztyn ein Fernlehrzentrum geöffnet, wo das Lernprogramm durch die Humanistische Abteilung der Universität realisiert wird. In der Philologischen Abteilung gewinnen die zukünftigen Anglisten und Germanisten ihre Ausbildung. Das zweite Fach ist die Pädagogik mit der Fachrichtung Vorschulbildung. Dieses Fach funktioniert im Rahmen der Abteilung für Sozialwissenschaften und Kunst.

Es ist anzudeuten, dass sich in Szczytno einzige in Polen Hochschule befindet, die zukünftige Polizeioffiziere bilden. Für andere öffentliche Dienste, die für Sicherheit und öffentliche Ordnung verantwortlich sind, werden hier verschiedene Formen von Berufsausbildung organisiert. An der Polizeihochschule studieren heute auch Zivilpersonen an den Verwaltungs- und Sicherheitsabteilungen.

Mit Szczytno ist die Person von Krzysztof Klenczon verbunden, der hier seine Kindheit verbracht hat. Ein hervorragender polnischer Musiker und Komponist, Gitarrist und Sänger aus den 60er und 70er Jahren des XX Jahrhunderts, Mitglied der Gruppen "Niebiesko-Czarni", "Czerwone Gitary", Gründer der Gruppe "Trzy Korony" wohnte im Haus in der 3 Maja-Strasse 8, was an einer Gedenktafel an Gebäudewand geschildert wird. Die Leiche des tragisch in den USA 1971 gestorbenen Künstlers wurde auf dem Friedhof in Szczytno begraben.

The city of Szczytno also enjoys the status of the academic centre. In October 2008 the Warmińsko-Mazurski University in Olsztyn established the Long-distance Didactic Centre in the city of Szczytno, where the University of Humanist Faculty has been established. Five year major studies provide the opportunity to educate the future English and German philology specialists. The second course with the rank of the major course is constituted by Pedagogy with the specialty in Primary school and kindergarten education. This course is executed as part of the Faculty of Social Sciences and Art.

What is worth emphasizing is the fact that Szczytno hosts a unique school, the main aim of which is to educate the future police officers. It also organizes various forms of professional education or other types of national oriented services, responsible for the security and public order. Nowadays The Police High School offers education also to civilians within the faculties of administration and internal security.

Krzysztof Klenczon also possesses significant ties to the city of Szczytno. This renowned 1960s and 1970s Polish musician and composer, guitarist and soloist, the member of such bands as "The Blue-Black" (Niebiesko-Czarni) and "The Red Guitars" (Czerwone Gitary) and the founder of "The Three Crowns" (Trzy Korony) band, was brought up in the city. A commemorative board, is located upon the building, which he lived, to be found the 3rd May Street 8 (3 Maja). The artist, who passed away in a tragic manner while in the USA in 1971, was buried on the premises of the Szczytno cemetery in 1981

Partnerstwo *Partnerschaft* *The Partnership*

Powiat szczycieński w związku z realizacją zadań własnych aktywnie współpracuje z partnerami samorządowymi z Polski i zagranicy. Pierwsze porozumienie partnerskie podpisano w 2001 roku z powiatem Bad Kreuznach (Niemcy). W roku 2004 sformalizowano wieloletnią współpracę z powiatem żywieckim, natomiast w 2005 roku podpisano umowę z rejonem wileńskim, który zamieszkuje polska mniejszość na Litwie, stanowiąca w tym powiecie narodową większość.

Der Landkreis Szczytno arbeitet aktiv bei eigenen Aufgaben mit den Selbstverwaltungspartnern aus Polen und Ausland zusammen. Erste Partnerschaftsvereinbarung wurde 2001 mit dem Landkreis Bad Kreuznach (Deutschland) abgeschlossen. Im Jahre 2004 wurde vieljährige Zusammenarbeit mit Landkreis Żywiec formalisiert, und 2005 wurde ein Vertrag mit der Region Vilnius (Litauen), wo polnische Minderheit in Litauen wohnt, die in diesem Bezirk eine Landesmehrheit bildet, abgeschlossen.

Due to the execution of its own tasks, the District of Szczytno actively co-operates with various local authorities located both nationwide and abroad. The first partnership agreement was signed in 2001 with the District of Bad Kreuznach (Germany). Year 2004 saw the formalization of the long term co-operation with the District of Żywiec, whereas 2005 witnessed the signing of the agreement with the region of Vilnius, inhabited by the Polish minority in Lithuania – the minority, which within the District of Szczytno constitutes the largest national minority.

Partnerskim kontaktom przyświeca idea współpracy pomiędzy organizacjami, różnymi środowiskami, grupami zawodowymi i grupami młodzieży. Służy ona nawiązywaniu zwykłych, ludzkich kontaktów i przyjaźni, poznawaniu siebie nawzajem, obalaniu narostych uprzedzeń i mitów, co napawa optymizmem na przyszłość w zjednoczonej Europie. Szczególne znaczenie ma ona dla Polaków mieszkających na Litwie. Każda wizyta w kraju ojców jest wielkim świętem. Wpływa na podtrzymywanie więzi z ojczyzną, kultywowanie narodowych tradycji oraz utrwalanie języka polskiego.

Partnership contracts and agreements are stimulated by the notion of co-operation between various organizations, environments, professional groups and teenager societies. Serving to establish every day, personal contacts and friendships, get to know each other, abolish the developed prejudices and myths, it provides the boost of optimism in the future united Europe. All of the above is especially important for those Poles who live over the Polish–Lithuanian border. Any visit in their grandfather country constitutes a splendid event. It influences the process of maintaining of the bond with their homeland, as well as the process of cultivation of the national traditions and the perpetuation of the Polish language.

Zur Idee der Partnerkontakte ist die Zusammenarbeit zwischen den Vereinen, verschiedenen Gesellschaften, Berufs- und Jugendgruppen. Das führt zur Knüpfung normaler, menschlicher Kontakte und Freundschaften, was optimistisch für die Zukunft in vereinigtem Europa wirkt. Besonders wichtig ist es für die Polen, die in Litauen wohnen. Jeder Besuch im Land der Väter ist ein großes Fest. Das hilft bei der Unterstützung vom Heimatgefühl, der Pflege der Tradition und Beherrschung der polnischen Sprache.

Starostwo Powiatowe w Szczytnie

ul. Sienkiewicza 1
12-100 Szczytno
tel. +48 89 624 70 00
tel. +48 89 624 70 05
e-mail: sekretariat@powiat.szczytno.pl
www.powiat.szczytno.pl

Wydawca: Starostwo Powiatowe w Szczytnie

Zespół Redakcyjny: Agata Popielarz-Dzielińska, Ryszard Łopatka, Paweł Krassowski

Korekta tekstu: Dariusz Kamassa

Fotografie:

- Archiwum Starostwa Powiatowego w Szczytnie
- Archiwum Muzeum Mazurskiego w Szczytnie
- Archiwum Urzędu Miejskiego w Szczytnie
- Archiwum Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie
- Hubert Jasionowski
- Ryszard Łopatka
- Paweł Krassowski
- Robert Rafalski
- Tomasz Muraszkó
- Katarzyna Krassowska

Projekt i skład: Przemek Kozak; www.sonc.pl

Tłumaczenia testu: ALI&T. Tłumaczenia dla Biznesu